

Bijbelstudie 6 Jakobus

Gedeelte: Jakobus 3:1-18

1. Zingen: Ps. 73:5// Ps. 139:2
2. Gebed
3. Lezen: Jak. 3:1-18
4. Mededelingen – zie briefje secretaresse
5. Inleiding

1. *Inleiding*

In het tweede hoofdstuk van zijn brief heeft Jakobus het gehad over de verbondenheid die er hoort te zijn onder de gelovigen en de bewogenheid die daarmee gepaard moet gaan. Het derde hoofdstuk gaat hierop door, maar nu speciaal met betrekking tot de tong. Er was kennelijk wangedrag met betrekking tot de naaste. We zagen het al in hfst. 2: er was immers een ‘aanzien des persoons’ (2:1-13), en ook een gebrek aan bewogenheid (2:14-26). Zo was er ook wangedrag tegenover de naaste door middel van de tong. Ook dit zagen we al eerder in de brief: Jakobus had al in het eerste hoofdstuk ware godsdienst verbonden met het in toom houden van de tong, vs. 19: ‘Zo dan, mijn geliefde broeders, een iegelijk mens zij ras om te horen, traag om te spreken, traag tot toorn’; en vs. 26: ‘Indien iemand onder u dunkt, dat hij godsdienstig is, en zijn tong niet in toom houdt, maar zijn hart verleidt, dezès godsdienst is ijdel.’ Maar de zonde van de tong komt vooral in hoofdstuk 3 aan de orde, en overigens ook in hoofdstuk 4 --> zie de vss. 1, 2 en 11 (lezen). Blijkbaar hadden méér gemeenten hiermee te maken, want Paulus waarschuwt de Korinthiërs ook al --> zie 2 Kor. 12:20: ‘dat er niet enigszins zijn twisten, nijdigheden, toorn, gekijf, achterklap, oorblazingen, opgeblazenheden, beroerten’; en ook de Galaten zijn er niet vrij van --> zie Gal. 5:15: ‘Maar indien gij elkander bijt en vereet, ziet toe dat gij van elkander niet verteerd wordt.’ Er zijn in de vroege christelijke gemeenten kennelijk situaties vol woordenstrijd, discussies, hoogdravende woorden en zelfs vijandige uitingen.

Het gaat in Jak. 3 dus vooral over de vraag hoe we de naaste behandelen met onze woorden. Jakobus koppelt in dit hoofdstuk de tong aan het hart, en dat vormt dan ook de hoofdindeling van dit hoofdstuk: vers 1-12 gaat over de tong, terwijl vers 13-18 over het hart gaat.

2. *De verzen 1-12*

Vs. 1 begint met een vermaning: Zijt niet vele meesters, mijn broeders’ – de achtergrond hiervan is dat de samenkomst van de gemeente nog een beetje lijkt op de manier zoals het in de Joodse synagoge toeging. Daar waren de christenen in de gemeenten die Jakobus aanspreekt, nog aan gewend – zij waren immers joden-christenen, die de praktijk van de synagoge kenden. Daar mocht iedere man die zich daartoe geroepen voelde, wat zeggen en commentaar leveren op wat een ander gezegd had. Misbruik lag natuurlijk op de loer. Zo waren er in de dagen van Jakobus kennelijk allerlei mensen die zich uit verkeerde motieven opwierpen als ‘leraar’. Maar op deze manier werd het hoog aangeschreven ambt van ‘leraar’/‘rabbi’ naar beneden gehaald – Jakobus zegt als het ware: niet iedereen kan ‘rabbi’ worden, niet iedereen kan dominee worden – als dat gebeurt, wordt het een rommeltje in de gemeente en dan wordt dat hoge ambt naar beneden gehaald.

Het is namelijk een grote verantwoordelijkheid als men anderen wil leren. Wie veel spreekt, heeft veel te verantwoorden. Daar wijst Jakobus op in het vervolg van vs. 1: ‘wetende dat wij te meerder oordeel zullen ontvangen’. Jakobus weet waarover hij spreekt – hij is zelf een leraar, en daarom weet hij hoe zwaar die verantwoordelijkheid weegt; daarom spreekt hij ook over ‘wij’. Een leraar moet veel spreken – maar als één ding gevaarlijk is, is het dat wel! Al sprekend struikelen we heel gemakkelijk, vs. 2 – d.w.z. als we spreken, gaat het gemakkelijk fout en zondigen we met onze tong. Wie op dat

punt geen misstap begaat, moet wel een volmaakte man zijn – iemand die dat kan, is in staat zijn hele lichaam met al zijn begeerten in toom te houden.

In toom houden – dat doet aan een paard denken – zo ging het kennelijk ook bij Jakobus, want om zijn uitspraak te illustreren gebruikt hij in vs. 3 het beeld van het paard – dat beest is met een klein bit in de mond door zijn berijder heel gemakkelijk te sturen – je kunt het alle kanten uit laten gaan door een kleine ruk aan de teugel. Jakobus gebruikt nog een beeld, in vs. 4 – dat van een schip – met een klein roer kan een groot schip ondanks de harde wind en zelfs een storm, toch de goede kant op gestuurd worden – zoals de stuurman wil.

In beide beelden gaat het er dus om: wie het kleine beheerst – zoals die volmaakte man uit vs. 2 – die beheerst daardoor ook het grote. En zoals het geldt voor bit en roer, zo gaat dat ook op voor de tong – het is een klein lid, en daarmee is het mogelijk zelfs zijn hele natuur te beheersen.

Zo is de gedachtegang t/m vs. 4 – maar in vs. 5 verschuift het: ‘Alzo is ook de tong een klein lid, en roemt nochtans grote dingen’ – al is de tong een klein lid, het slaat vaak een hoge toon aan – zij pralt en pocht – dat is dus al duidelijk negatief – maar dan komt in hetzelfde vers plotseling een gevaarlijk beeld, dat van het vuur – een klein vuur kan een grote hoop hout in brand steken – met één lucifer kan een heel bos in vlammen opgaan – en zo is het nu ook met de tong, vs. 6: ‘De tong is ook een vuur’ – dat wil zeggen: de tong is erg gevaarlijk – je kunt haar gerust ‘een wereld der ongerechtigheid’ noemen – zo vertegenwoordigt onze tong de boze wereld in ons lichaam, de wereld van leugen en bedrog.

Hoe gevaarlijk de tong wel is, blijkt uit nog twee dingen in vs. 6: 1. de tong besmet het hele lichaam – dat wil zeggen: bezoedelt het lichaam – het was haar opdracht het hele lichaam in toom te houden, maar ze doet precies het tegenovergestelde – ze beteugelt niet, maar ze bezoedelt! 2. Het wordt nog erger: de tong ontsteekt ook het ‘rad onzer geboorte’, d.w.z. ze zet dat rad in vlam – dat is een moeilijke uitdrukking die door de kanttkening als volgt wordt uitgelegd: ‘den loop onzes levens van de geboorte af, welke is als een rad dat altijd omloopt van des morgens tot den avond, van de jeugd tot den ouderdom, van de geboorte tot den dood’ – de tong vormt a.h.w. de as waarom heel het raderwerk van het natuurlijke leven zich beweegt – en die vlam doet weer aan het vuur denken – het helle vuur – de tong wordt door de hel aangestuurd – ze wordt aangezet door de geest van de leugen en door de boosheid van de helse geesten – en zo zet de tong het leven van ons mensen in vlam, gevoed door de bron van alle kwaad.

In vss. 7 en 8 geeft Jakobus een nadere motivatie – hoe het kan dat de mens wel kans ziet om allerlei wilde dieren te temmen, maar niet zijn eigen tong? Vs. 8 geeft het antwoord: a. ‘De tong kan geen mens temmen, zij is een onbedwingelijk kwaad – de tong is niet te bedwingen – ze is immers ‘een wereld der ongerechtigheid’; b. de tong is ook ‘vol van dodelijk venijn’ – d.w.z.: een dodelijk slangenvergif.

Dat doet denken aan de listig sprekende slang in het paradijs – het lijkt zo mooi wat hij zegt, maar de uitwerking is dodelijk – ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven!

Dat bedrieglijke, dat onberekenbare en tegenstrijdige zien we terug in de vss. 9-12 – we blijken met onze tong te kunnen loven – we kunnen met onze tong zegenen --> goed spreken, het goede in iemand naar boven halen, iemand groot maken, loven, prijzen – maar we kunnen met de tong ook vervloeken -> iemand neerhalen, afbreken, de gemeenschap verbreken. We kunnen God loven in onze samenkomsten en in ons gebed – maar we vervloeken onze naaste als we het niet met hem eens zijn --> denk aan de ruzies in de onderlinge bijeenkomsten van de gemeente – maar dit mag helemaal niet, want de naaste, de medemens is naar het beeld van God geschapen – dat kan toch niet: God loven, en Zijn beeldrager vervloeken? Om zijn woorden kracht bij te zetten, gebruikt Jakobus opnieuw enkele beelden: een fontein kan toch geen zoet én bitter water voortbrengen? Een vijgenboom kan toch geen olijven voortbrengen of een wijnstok vijgen?

Omdat dit in de praktijk van het gemeentelven zo'n kwalijke zaak is, voelt Jakobus zich geroepen om hen op dit punt ernstig te vermanen: 'Dit moet, mijn broeders, alzo niet geschieden' (vs. 10) – hij wil de lezers van zijn brief inprenten dat het niet aangaat uit dezelfde mond zulke tegenstrijdige zaken als zegen en vloek te laten voortkomen.

3. *De verzen 13-18*

In vs. 13 begint een nieuw gedeelte – Jakobus gaat nu dieper in op de bron waaruit ons spreken voortkomt: uit het hart – de woorden die we spreken, verraden de gerichtheid van ons hart – onze woorden geven weer wat in het hart leeft – in Matth. 15:17-19 staat het zo: 'De dingen die ten monde uitgaan, komen voort uit het hart, en dezelve ontreinigen de mens. Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen' – dat zijn woorden van de Heere Jezus Zelf – nog een woord van Hem: 'De goede mens brengt goede dingen voort uit de goede schat des harten, en de boze mens brengt boze dingen voort uit de boze schat' (Matth. 12:35, in Zijn strafrede tot de farizeeën).

Om onze tong goed te kunnen gebruiken, hebben we wijsheid en verstand nodig – en die kan alleen van God komen – en die wijsheid moet dan ook in onze daden, in onze levenswandel uitkomen, vs. 13: 'Die bewijze uit zijn wandel zijn werken in zachtmoedige wijsheid' – over die wijsheid had Jakobus al in hfst. 1 gesproken: 'En indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere, Die een iegelijk mildelijk geeft, en niet verwijt; en zij zal hem gegeven worden' – pas als de wijsheid van boven in ons hart geplant is en daar haar werk heeft kunnen doen, kan de tong goed gebruikt worden – als die wijsheid ontbreekt, is er alleen maar bittere nijd en twistgierigheid, vs. 14 – die 'on-wijsheid' is aards, natuurlijk, duivels, vs. 15 – haar oorsprong ligt in de hel – merkt u de opklimming? aards t.o. hemels, natuurlijk of on-geestelijk t.o. geestelijk, duivels t.o. goddelijk – waar deze 'on-wijsheid' regeert met de kwalijke gevolgen van nijd en twistgierigheid (vs. 16), daar is 'verwarring en alle boze handel' – daar ontstaat de wanorde en chaos, die de duivel zo graag ziet – daar kan ook geen vrede zijn met elkaar in de gemeente en met God – daar waarschuwt Jakobus ernstig voor.

Er is een betere weg – die houdt Jakobus in de vss. 17 en 18 voor – dat is de weg van de ware wijsheid die van boven is – daar worden zeven kenmerken van gegeven: 1. zuiver --> echt; 2. vreedzaam --> zij zoekt de vrede en niet de twist; 3. bescheiden --> (kantt.) 'dat is: niet handelende naar het uiterste recht, maar gaarne van haar recht wijkende'; 4. gezeggelijk --> (kantt.) 'dat is, goede onderwijzingen en vermaningen gaarne plaats gevende, en niet hardnekkiglijk op het hare staande'; 5. vol van barmhartigheid en van goede vruchten --> die barmhartigheid is immers kenmerkend voor de 'zuivere en onbevleete godsdienst' waarover Jakobus al in hfst. 1:27 al spreekt: 'De zuivere en onbevleete godsdienst voor God en de Vader is deze: wezen en weduwen bezoeken in hun verdrukking, en zichzelf onbesmet bewaren van de wereld'; 6. niet partijdig oordelende --> zij maakt geen onderscheid, wat heel belangrijk is, want de aardse wijsheid leidt tot bittere nijd (vs. 14); 7. ongeveinsd --> niet hypocriet, men kan op haar aan.

Jakobus sluit zowel het eerste gedeelte (1-12) als het tweede gedeelte (13-18) af met een spreuk, vs. 18: 'En de vrucht der rechtvaardigheid wordt in vrede gezaaid voor degenen die vrede maken' – in beide gedeelten heeft hij laten zien hoe bezorgd hij is over de eenheid binnen de gemeente – deze wordt bedreigd door de duivelse werking van de tong en door het optreden van zichzelf op de voorgrond plaatsende leraars – het gaat om de vrucht der gerechtigheid – de naijver en strijd lust van al die leraars leidt tot wanorde en allerlei slechte praktijken, maar als men zich door de wijsheid van boven laat leiden, ontstaat er een heel andere vrucht, die van de gerechtigheid – dan is het alsof we Jesaja horen spreken (Jes. 32:17): 'En het werk der gerechtigheid zal vrede zijn; en de werking der gerechtigheid zal zijn gerustheid en zekerheid tot in eeuwigheid.'

Zingen: Ps. 19:7